

at repræsentere Folket, om vi skulle troe, at vi her staae med saadan Wiisdom, at vi ikke skulle lytte til Folkets Røst, og jeg vil spørge, naar disse Rigsdagsmand staae iblandt deres Vælgere, om de saa ville have Hjerte og Mod nok til at sige: Jeg kan ikke tage Notice af Eders Andragender (Hør!). Den ærede Rigsdagsmand for Maribo Amts første Valgkreds udtalte, at man efter hans Anskuelse fremmede Sagen bedst ved at lade Salget være aldeles frit, og ved at Godset blev solgt til Speculanter, idet det overgik til de saakaldte Godsflagtere, hvilke da kunde udfykke det og prange med det efter Behag, men han udtalte tillige, at han ansaae Fæstegaardene som et Slags Fideicommis. Nu formaaer jeg virkelig ikke at begribe, hvorledes man skal rime dette sammen, hvorledes man paa eengang kan ansee disse Fæstegaarde for et Slags Fideicommis, hvori aabenbart ligger, at Fæsterne have en Ret til at erholde deres Fæstesteder, og Fæstefamilierne have en saadan Slags Ret, og tillige finde det rigtigt, som han først har udtalt, at det gik bedst, naar det blev overladt til Godspeculanterne. Jeg kan virkelig i Genhold til mit Anførte ikke Andet end paa Fæsternes Vegne, og jeg staaer her som Fæstebonde, paa det Bestemteste udtale mig mod den Bestemmelse, som ligger til Grund for dette Lovforslag, og jeg vil derfor bede det ærede Thing at gaae ind paa mit Forslag til § 1. Jeg troer ikke, at man kan eller bør affatte Lovforslaget paa anden Maade, naar man ikke ligesom vil betragte Fæstebondestanden som et Materiale, man kan bruge og kaste bort efter Behag; thi Fæsteindretningen er bleven til for Bondestandens Skyld og Bondestanden har Brugret. Nu har den i mangfoldige Aar med megen Nøje, med Slid og Sult gennemgaaet forskellige Perioder, og nu, da de ere hævede, saa at de kunne begynde at staae som selvstændige Menneffer, nu vil man med eet Slag stille dem Udfigt til, at de kunne blive bortjagede fra deres Fædrenehjem.

Sørensen: Det er en mærkelig Forffjel, der er paa nu og for saa Aar siden i Anledning af denne Sag om Fideicommisser og Lehnsgrevstaber o. s. v., thi for nogle saa Aar tilbage var det jo en Bestræbelse hos Godseierne,

at faae deres Godser saavidt muligt forvandlede til Fideicommisser, og nu derimod er det Modsatte Tilfældet, at Fideicommisbestodderne søge at blive Fideicommisbaandet qvit, at faae Ret til at afhænde deres Bøndergods til Selveiendom. Naar man nu spørger: hvad kan være Aarsagen til denne pludselige Forandring? saa finder jeg ingen anden Aarsag hertil, end den timelige Ubestandighed, den samme Ubestandighed, som har aabenbaret sig i Kongedømmet, er ogsaa nu gaaet over til Fideicommisdommet, saa at man, naar det One er blevet usikkert, frygter for, at det Andet ogsaa skal blive det; det er denne Usikkerhed, der forplanter sig, og deraf opstaaer det Hele. Men naar man nu seer hen til, hvad her er yttret, at man skal tage Hensyn til det Spørgsmaal, hvad der har fremmet Overgangen til Selveiendom paa de fleste Godser i Landet, og om det ikke er Gods speculationen og Godsprangeriet, hvorved den største Udbredelse af Selveiendom er fremkommet, saa svarer jeg dertil efter min Erfaring: ganske vist, det er netop derved, at den største Deel af Selveiendom er opnaaet, og jeg kan ikke Andet end ønske, at den ogsaa fremdeles kunde fremmes paa denne Speculationens Vej (Hør!); men for at dette kan skee, er det ingenlunde tilstrækkeligt; hvad her er foreslaaet i dette Lovforslag; det vil hertil aldrig være tilstrækkeligt, at der sælges nogle enkelte Fæstegaarde ved Auction i Tilfælde af Fæsteledighed; derved vil Selveiendom slet ikke fremmes paa den Maade, som den er fremmet i det Store paa foranførte Maade; det vil kun skee derved, at baade Hovedgaard og Gods med alt Tilhørende følges ad, at baade Lehnssiddernes Hovedgaarde og det hele Lehnss Bøndergods følges ad under Eet ved Salg til Godsprangere og Godsflagtere, da vil det skee, da vil øieblikkelig hele Bøndergodset blive solgt paa een Gang til en saa yderlig lav Priis, at enhver Bonde som i mindste Maade vil skønne paa sit Bedste, maa tage imod sit Fæstested til Eiendom for den tilbudte lette Salgspris, og derved ville dog de Godsprangere, der gjøre denne Oplosning, Deling og Bortselgelse af Bøndergodset staae sig saa godt, at de ville have saameget tilovers, at de omtrent ville have Hovedgaarden for Intet.